

Apžēlošana

Publicēts: 17.03.2021.

Notiesāto personu apžēlošana ir viena no Valsts prezidenta tiesībām, ko nosaka [Satversmes](#) 45. pants.

Tiesības lūgt apžēlošanu ir:

personai, kura izcieš vai izcietusi sodu Latvijas Republikā;

persona, kura notiesāta ārvalsts tiesā un nodota soda izciešanai Latvijas Republikā bez nosacījuma, ka apžēlošana nav piemērojama;

personai, kura notiesāta Latvijas Republikā un nodota soda izciešanai ārvalstī, ja attiecīgā ārvalsts iestāde piekritusi atzīt Latvijas Republikā pieņemto lēmumu par personas apžēlošanu.

Apžēlošanas lūgumu Valsts prezidentam var iesniegt notiesātās personas aizstāvis, likumiskais pārstāvis, vecāki, bērni vai laulātais

Termiņi

Apžēlošanas lūgumu var iesniegt pēc tiesas sprieduma stāšanās likumīgā spēkā, izņemot gadījumus, kad persona par smagu vai sevišķi smagu noziegumu notiesāta ar brīvības atņemšanas sodu:

kad persona notiesāta par smaga nozieguma izdarīšanu – ja faktiski izciesta ne mazāk kā puse no piespriestā brīvības atņemšanas soda;

kad persona notiesāta par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu – ja faktiski ir izciestas ne mazāk kā divas trešdaļas no piespriestā brīvības atņemšanas soda;

ja piespriests mūža ieslodzījums, jāizcieš ne mazāk kā 20 gadu no brīvības atņemšanas soda.

Noziedzīgu nodarījumu klasifikācija noteikta [Krimināllikuma](#) 7. pantā.

Apžēlošanas veidi

Valsts prezidents var brīvības atņemšanas soda neizciesto daļu aizstāt ar citu – vieglāku soda veidu, pilnīgi vai daļēji atbrīvot no pamatsoda vai papildsoda izciešanas vai noņemt sodāmību.

Lēmuma pieņemšana un paziņošana

Izskatot apžēlošanas lietu, Valsts prezidents pieņem lēmumu par apžēlošanas lūguma apmierināšanu vai noraidīšanu.

Prezidentu lēmumi par apžēlošanas lūgumu atbalstīšanu vai noraidīšanu

Egils Levits

līdz 25.05.2021.

211 9

IZSKATĪTO LIETU SKAITS

APŽĒLOTIE

Raimonds Vējonis	697	IZSKATĪTO LIETU SKAITS	22	APŽĒLOTIE
Andris Bērziņš	1583	IZSKATĪTO LIETU SKAITS	79	APŽĒLOTIE
Valdis Zatlers	1241	IZSKATĪTO LIETU SKAITS	122	APŽĒLOTIE
Vaira Vīķe-Freiberga	979	IZSKATĪTO LIETU SKAITS	204	APŽĒLOTIE
Guntis Ulmanis	3391	IZSKATĪTO LIETU SKAITS	219	APŽĒLOTIE

Valsts prezidenta lēmumu piecu dienu laikā Apžēlošanas dienests nosūta iestādei, kas ir atbildīga par sprieduma izpildi, kā arī tiesai, kas taisījusi spriedumu krimināllietā. Par lēmumu paziņo notiesātajai personai vai citam apžēlošanas lūguma iesniedzējam.

Ja lūgums noraidīts, atkārtoti to var iesniegt ne agrāk kā pēc sešiem mēnešiem pēc apžēlošanas lūguma noraidīšanas. Gadījumos, kad persona notiesāta par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, atkārtotu apžēlošanas lūgumu var iesniegt ne agrāk kā gadu pēc apžēlošanas lūguma noraidīšanas, ja nav radušies sevišķi apstākļi (smaga slimība, persona ir vienīgais likumīgais aizbildnis vai aizgādnis vai citi apstākļi).

Apžēlošanas atjaunošana – vēstures fakti

Latvijas Republikas V Saeimas 1993. gada 6. jūlija konstitucionālais paziņojums pilnībā atjaunoja arī Satversmes 45. pantu, kas nosaka Valsts prezidenta tiesību apžēlot noziedzniekus, par kuriem tiesas spriedums stājies likumīgā spēkā. Apžēlošanas kārtība Satversmē nebija reglamentēta, tādēļ 1993. gada 17. decembrī Valsts prezidents Guntis Ulmanis apstiprināja Latvijas Valsts prezidenta kancelejā izstrādāto Nolikumu par apžēlošanas lūgumu izskatīšanas kārtību.

Satversmē noteiktās apžēlošanas tiesības nodrošināšanai Latvijas Valsts prezidenta kancelejā izveidoja struktūrvienību – Apžēlošanas dienestu.

VI Saeima ar 1997. gada 4. decembra likumu Satversmes 45. panta otrajā teikumā reglamentēja, ka Valsts prezidenta apžēlošanas tiesību izmantošanas apjomu un kārtību nosaka īpašs likums. 1998. gada 16. jūnijā Saeima pieņēma [Apžēlošanas likumu](#), ko Valsts prezidents izsludināja 1998. gada 7. jūlijā. Pēc Apžēlošanas likuma spēkā stāšanās Valsts prezidents apžēlošanas pilnvaru īsteno Apžēlošanas likumā noteiktajā apjomā un kārtībā.

Nāves soda atcelšana

Valsts prezidents Guntis Ulmanis ar 1995. gada septembra paziņojumu izveidoja Apžēlošanas padomi 10 cilvēku sastāvā ar padomdevēju tiesībām, kuru aicināja piedalīties, izskatot ar nāves sodu notiesāto personu apžēlošanas lūgumus.

Guntis Ulmanis izskatīja astoņu ar nāves sodu notiesātu personu apžēlošanas lūgumus, apžēloja piecus notiesātos, nāves sodu aizstājot ar mūža ieslodzījumu. Latvijā pēdējos nāves sodus izpildīja 1996. gada janvārī diviem notiesātajiem, kuru apžēlošanas

lūgumus Valsts prezidents noraidīja.

1999. gada 16. aprīlī Saeima pieņēma likumu "Par 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. protokolu". Protokola 2. pantā noteikts, ka valsts ir tiesīga paredzēt likumdošanā nosacījumu par nāvessodu par noziegumiem, kas pastrādāti kara laikā vai kara draudu apstākļos; šāds sods tiek piemērots vienīgi likumā paredzētajos gadījumos un saskaņā ar tā nosacījumiem.

2011. gada 13. oktobrī Saeima pieņēma likumu "Par 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13. protokolu par nāves soda pilnīgu atcelšanu".

2011. gada 1. decembrī Saeima pieņēma likumu Grozījumi Krimināllikumā, izslēdzot no likuma nāves sodu. Likums stājās spēkā 2012. gada 1. janvārī. Ar 2011. gada 1. decembra likumu no Apžēlošanas likuma 2. panta izslēgts 1. punkts – nāves soda aizstāšana ar mūža ieslodzījumu.

Atbilstoši agrākajai Krimināllikuma 37. panta redakcijai nāves sodu varēja piespriest vienīgi par slepkavību sevišķi pastipriņošos apstākļos un vienīgi tad, ja noziegums izdarīts kara laikā.

Apžēlošanas lūgumus elektroniskā formā sūtīt e-pastā info@president.lv.

Kontakti

Irina Pūrīte

Apžēlošanas dienesta
vadītāja

 +371 67092118

<https://www.president.lv/lv/apzelosana>